

Cambridge University Press
978-1-108-04882-8 - Chronica Magistri Rogeri de Houedene: Volume 2
Roger of Hoveden Edited by William Stubbs
Excerpt
[More information](#)

CHRONICA MAGISTRI ROGERI
DE HOVEDEN.

VOL. II.

A

Cambridge University Press

978-1-108-04882-8 - Chronica Magistri Rogeri de Houedene: Volume 2

Roger of Hoveden Edited by William Stubbs

Excerpt

[More information](#)

CHRONICA MAGISTRI ROGERI DE HOVEDEN.

PARS POSTERIOR.

XVI^{us}. annus regis Henrici secundī.

Benedict, i. 3. Anno¹ gratiæ millesimo centesimo septuagesimo, qui erat A.D. 1170. annus decimus sextus regni regis Henrici filii Matildis imperatricis, idem Henricus tenuit solemne festum apud Namnetim in Britannia die Natalis Domini, quæ quinta feria eventit. Deinde idem rex profectus est hostiliter in terram comitis Eudonis,² et eam fere totam destruxit, et ipsum comitem Eudonem ad deditionem coegit. Deinde Benedict, i. 3, 4. in prima hebdomada mensis Martii transfretavit de Normannia in Angliam, inter Barbefluctum et Portesmue. In qua transfretatione sævissima tempestate quassatus a media noctis hora usque ad crastinæ diei horam nonam, vix applicuit in Anglia apud Portesmue.³ Cæteræ autem naves fere omnes, quæ cum eo erant, fractæ sunt et comminutæ, et applicuerunt in diversis portibus Angliæ prout vis venti eas tulit. Una tamen illarum, quæ melior et recentior cæteris omnibus erat, sed infelicioꝝ, submersa est, cum Henrico

A.D. 1170.
Henry keeps
Christmas
at Nantes,
and sub-
dues Brit-
tany.

He goes to
England in
March, and
narrowly
escapes
shipwreck.

¹ Anno] From this point the compiler begins to copy, abstract, or paraphrase the Chronicle known under the name of Benedictus Abbas; the marginal references are to the edition issued under the direction of the Master of the Rolls in 1867.

² Eudes, viscount of Porhoet, a

claimant of the duchy of Brittany; he had married Bertha, the widow of Alan earl of Richmond, heiress of Conan III. and mother of Conan IV. He is called count as claimant of his wife's inheritance.

³ "Quinto nonas Martii, feria tertia." Bened.

4 CHRONICA ROGERI DE HOVEDEN.

A.D. 1170. de Agnellis, et cum duobus filiis suis, et cum Gileberto ^{Benedict, i.}
 March 3. de Sulleinni, et cum magistro Radulfo de Bealmunt me-
 dico et familiari regis, et cum aliis numero quadrin-
 gentis viris et foeminabus. Deinde Henricus rex fecit
 David fratrem Willelmi regis Scottorum militem.¹

The king keeps Easter, April 5, at Windsor. Inquest of Sheriffs.
 Eodem anno fuit rex Henricus in solemnitate Paschali ^{Benedict, i.}
 apud Windeshores. Deinde² venit rex Landonias, et ibi ^{4, 5.}
 deposuit fere omnes vicecomites Angliæ; et facta inquisi-
 tione de prisris illorum per sacramenta hominum regni,
 redemit eos.

Prima coronatio regis Henrici tertii.

Council of London, June 11.
 Deinde in festo Sancti Barnabæ apostoli idem rex
 magnum celebravit concilium Lundoniis, cum prin-
 cipibus et magnatibus terræ suæ, de coronatione Hen-
 ricus filii sui. Et Dominica sequenti, quæ evenit decimo sep-
 timo³ kalendas Julii, clero et populo consentientibus
 Coronation of the

¹ "In Octavis Pentecostes."
 Chron. Mailr. May 31.

² *Deinde*] The sheriffs were sum-
 moned in consequence of this in-
 quest to meet the king at London
 on the 14th of June, on which day
 the coronation was performed. Gerv.
 1411.

³ *decimo septimo*] The day was
 June 14. *Septimo* is corrected in
 B.P. to *octavo*. The following
 verses are found in the margin of
 A., in a hand of the same age as the
 text, and have been thence copied
 into D.

De rege patre qui servivit ad mensam die coronationis regis filii.

O gravis eventus, casus miser, unica pestis,
 Jam servit qui liber erat, mendicat abundans
 Qui fuit: exilium patitur qui primus in aula
 Regnabat:
 Inque supercilio mundi stetit, anxia mente
 Fluctuat, in varios motus deducitur, hæret,
 Mens animusque fluunt, dubitat in mente voluntas
 Ipsa, nec in certo defigitur anchora mentis.

In laude regis filii.

Sollers naturæ studium quæ singula sparsim
 Munera contulerat aliis concludit in istum.
 Sidereum vultus castigavere ruborem
 Lilia nupta rosis; et ne palloris obumbrent
 Nubila candorem defendit flamma ruboris.
 Non male colla sedent humeris, non insidet alta

Benedict, i. et assentientibus, fecit ipse prædictum Henricum filium suum coronari et in regem consecrari apud Westmonasterium, ab Rogero archiepiscopo Eboracensi, ministrantibus ei in illo officio Hugone Dunelmensi episcopo, et Waltero Rofensi episcopo, et Gileberto Lundoniensi episcopo, et Gocelino Salesberiensis episcopo, nulla mentione facta de beato Thoma Cantuariensi archiepiscopo, ad quem coronatio illa et consecratio de jure ecclesiæ suæ spectabat. Et in crastino coronationis illius fecit rex pater Willelmum regem Scottorum, et David fratrem suum, et comites et barones regni devenire homines novi regis, et jurare ei fidelitates contra omnes homines salva fidelitate sua.

A.D. 1170.
younger
Henry,
June 14.

Homage of
the king of
Scots.

Cum autem constaret Lodowico regi Francorum quod Margareta filia sua non erat cum viro suo rege Angliæ coronata, magnum congregavit exercitum, et hostiliter intravit Normanniam. Quo audito rex Angliæ pater, dimisso rege filio suo in Anglia, transfretavit¹ in Normanniam, et pacem fecit cum Lodowico rege Franciæ, in colloquio apud Wendomiam in festo Sanctæ Mariæ Magdalænæ, promittens quod in proximo iterum faceret filium suum coronari, et uxorem suam cum eo.

Lewis VII.
invades
Normandy.

Henry
meets him,
and makes
peace, July
22.

Benedict, i. Deinde a colloquio illo venit rex pater in Normanniam, et apud Motam Gerni² incidit in gravem ægritudinem, et divisit terras suas filiis suis in hunc modum. Dedit itaque Ricardo filio suo ducatum Aquitanniæ, et omnes terras quas cepit cum matre illius regina Alienor, et Gaufrido

Illness of
Henry at
Mote de
Ger.

Cervix, sed spatio surgit distincta modesto.
Aurea cæsaries fulvo conspectior auro,
Lucidior glacie, crystallo gratior omni ;
Menti planities roseo non derogat ori,
Imaque conciliat summis extremaque primis,
Convallis laterum modulo submissa decenti
Forma, figura, modus, nu[merus, mensura, decenti]
* * * spondent concordî pace ligata
Membra quod in nullo discors junctura videtur.
Omnes divitias fortunæ fundit in illo
Naturæ præsaga manus : post munera pauper
Pene fuit natura parens, quæ dona decoris
Formæ, thesaurus vultu [*cut off in binding*].

¹ *transfretavit*] June 24, Bened.

² *Motam Gerni*] Mote de Ger, near Bayeux.

Cambridge University Press

978-1-108-04882-8 - Chronica Magistri Rogeri de Houedene: Volume 2

Roger of Hoveden Edited by William Stubbs

Excerpt

[More information](#)

A.D. 1170.
He divides
his estates
(August).

filio suo dedit Britanniam cum Alais¹ filia comitis Conani, ^{Benedict, i. 7.}
quas ad opus illius adquisierat a Lodowico rege Francorum. Et Henrico regi filio suo dedit Normanniam, et omnes terras quæ fuerunt patris sui Gaufridi comitis Andegavensis. Et fecit illos tres filios suos devenire homines Lodowici regis Franciæ. Et Johanni filio suo adhuc minimo dedit comitatum Moretunii.² Deinde post multum temporis rex Henricus pater de infirmitate sua convalescens, peregre profectus est ad Sanctam Mariam de Rupe Adamatoris.

He recovers
and goes on
pilgrimage
to Roquemadour.

The pope, at
the instance
of the arch-
bishop of
Canterbury,
excommunic-
ates the
prelates who
crowned the
younger
Henry.

Interim beatus Thomas Cantuariensis archiepiscopus sextum annum exilii sui peragens, conquestus est Alexandro summo pontifici de Rogero Eboracensi archiepiscopo, et de supradictis quatuor episcopis, qui ei astiterunt in coronatione novi regis in Cantuariensi diocesi. Ad cujus instantiam summus pontifex excommunicavit Lundoniensem, et Rofensem, et Salesberiensem episcopos; et Eboracensem ^(Joh. Sarisb. S.T.C., i. 332.) archiepiscopum et³ Dunelmensem episcopum suspendit ab omni episcopali officio. Unde in hac forma⁴ scripsit illis:

¹ *Alais*] Commonly called Constantia. Conan was still alive. He died Feb. 20, 1171.

² It hardly seems probable that Henry at this time gave the county of Mortain to John, as he is not called count in any of the documents that follow, relating to him; nor indeed does he bear the title commonly if at all during his father's life. Count Matthew of Boulogne, who did not die until 1173, had claims on Mortain

in right of his wife the daughter of Stephen. It was in the king's hands in 1180, and was perhaps promised rather than given by Henry to John. Cf. B. P., ii. 73. Stapleton, *Rolls of Norman Exchequer*, I, lxiii. If this be correct, it is a proof of the late composition of the text compared with that of the Chronicle of Benedict.

³ *et*] Hugonem, ins. C.

⁴ *hac forma*] hanc formam, C.

*Epistola Alexandri papæ ad Rogerum Eboracensem archiepiscopum, et Hugonem Dunelmensen episcopum.*¹

- “ Alexander episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus A.D. 1170. Sept. 16.
 “ fratribus Rogero Eboracensi archiepiscopo, et Hugoni Dunel- The pope, after professing his regard,
 “ mensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem. Licet
 “ nobis commendabiles et grati in pluribus existatis, et sin-
 “ cere vos complectamur² brachiis caritatis, propter hoc tamen
 “ non debemus omittere, quin ea, quæ perpetrata sunt, et in-
 “ correcta generant mortem, et requiramus in vobis, et zelo
 “ rectitudinis corrigamus: dicente Domino per prophetam, ‘Si
 “ ‘ loquente Me ad impium, Morte morieris, nisi annu-
 “ ‘ ei, neque locutus fueris, ipse quidem in peccato suo morietur,
 “ ‘ sanguinem autem ejus de manu tua requiram.’ Depressio
 “ siquidem Anglicanæ ecclesiæ, et diminutio libertatis ipsius,
 “ quæ per regem vestrum, sive proprio motu, sive potius aliis laments the state of the English church and the behaviour of the king.
 “ suggerentibus, facta dinoscitur, plurimum jampridem ani-
 “ mum nostrum affixit, et non modicum nobis sollicitudinis
 “ et doloris ingessit. Cum enim oportuerit eum de corrigendis
 “ iis, quæ ab antecessoribus suis male commissa fuerant,
 “ cogitare: ipse potius prevaricationibus prevaricationes ad-
 “ jiciens, tam iniqua constituta³ sub regiæ dignitatis obtentu
 “ et posuit et firmavit. Sub quibus et libertas perit eccle-
 “ siæ, et apostolicorum virorum statuta, quantum in eo est,
 “ suo robore vacuantur. Nec credidit debere sufficere, si
 “ sub eo divinæ leges in regno Angliæ silentium et va-
 “ cationem acciperent, nisi peccatum transmitteret ad hære-
 “ des, et longo tempore faceret suum regnum sine ephod,
 “ et sine superhumerali sedere. Inde fuit quod iniquas illas
 “ usurpationes, absque ulla exceptione, vestro, et aliorum
 “ fratrum, et coepiscoporum nostrorum juramento, fecerit fir-
 “ mare, et plectendo judicavit ut hostem, quicumque vellet
 “ ab iniquis illis constitutionibus⁴ dissentire. Indicat hoc He grieves over the persecution of the archbishop of Canterbury.
 “ venerabilis fratris nostri Thomæ Cantuariensis archiepiscopi
 “ exilium: demonstrat et hoc clericorum et consanguineorum
 “ ejus, illorum etiam qui adhuc pendentes ab uberibus ma-
 “ tris vagiebant in cunis, miseranda proscriptio. Et metus
 “ mortis incutitur, si ad hoc cujusque animus erigatur, ut

¹ Giles, *S.T.C.*, iv. 48., (collated as G.) This letter is not in Benedict. | ³ *constituta*] statuta, G.
² *complectamur*] amplectamur, G. | ⁴ *constitutionibus*] consuetudinibus, G.

A.D. 1170.
Sept. 16.
He has often
interceded
with the
king.

“ contra statuta illa divinis vel it legibus obedire. Nos ipsi
 “ quorum iudicio prævaricationes illæ corrigendæ fuerant aut
 “ plectendæ, ad confirmationem illarum sub occasione temporis
 “ impacati multa fuimus instantia provocati. Et laboratum
 “ est apud nos exactione¹ non modica, ut usurpationibus illis,
 “ cum nondum nobis expressæ fuissent, auctoritatis conferre-
 “ mus apostolicæ confirmationem. Et hoc quidem a principio.
 “ Processu vero temporis exulante pro debito pastoralis officii
 “ jam dicto archiepiscopo, et consuetum Romanæ ecclesiæ
 “ subsidium ab officio nostro sæpius requirente, misimus ad
 “ jam dictum regem de melioribus et majoribus fratribus nos-
 “ tris; misimus et alias ecclesiasticas personas, et putavimus
 “ quod duritia ejus in nostra humilitate et mansuetudine fran-
 “ geretur, et feret, quod Salomon dicit, ‘ Patientia lenietur
 “ ‘ princeps,’ et ‘ lingua mollis frangit iram.’ Ipse vero suffe-
 “ rentiam nostram multiplici legatorum arte deludens, usque
 “ adeo contra monita nostra videtur animum obdurasse, ut
 “ nec contra prænominatum archiepiscopum deferreat, nec de
 “ perversis statutis illis quicquam minui patiatur; immo et
 “ ipsam Cantuariensem ecclesiam plurimo detrimento posses-
 “ sionum suarum afficiat, et in ipso eam ecclesiastico mini-
 “ nisterio antiqua spoliaverat² dignitate. Nuper enim cum
 “ filium suum coronari voluerit, contempto eodem archiepi-
 “ scopo, ad cujus hoc officium de antiquo jure dicitur perti-
 “ nere, per manum tuam, frater archiepiscopo, ei in aliena
 “ provincia diadema regni fecit imponi. In coronatione autem
 “ illius, nulla ex more de conservanda ecclesiæ libertate
 “ cautio est præstita, vel sicut aiunt exacta: sed juramento
 “ potius asseritur³ confirmatum, ut regni consuetudines, quas
 “ avitas dicunt, sub quibus dignitas periclitatur ecclesiæ,
 “ illibatas debeat omni tempore conservare. In quo etsi
 “ multum prænominati regis vehementia nos conturbat; am-
 “ plius tamen de vestra et aliorum coepiscoporum nostrorum
 “ possumus infirmitate moveri, qui, quod dolentes dicimus,
 “ facti sicut arietes non habentes cornua, abiistis absque
 “ fortitudine ante faciem subsequentis. Etsi enim hoc tibi
 “ licere forte, frater archiepiscopo, in propria provincia po-
 “ tuisset, quomodo tamen hoc in provincia aliena, et illius
 “ præcipue, qui exulare pro justitia, et fere solus exire [vo-
 “ luit]⁴ et dare gloriam Deo, tibi licuerit, nec de ratione pos-
 “ sumus, nec de sanctorum patrum constitutionibus invenire.

But the
king has
been obdu-
rate.

He com-
plains of the
act of the
archbishop
of York in
taking part
in the coro-
nation, and
in confirm-
ing the con-
stitutions of
Clarendon.

Prov. xxv.
15 and xv. 1.

Lam. i. 6.

¹ *exactione*] *actione*, G.

² *spoliaverat*] *spoliet*, G.

³ *dicitur*] *asseritur*, G.

⁴ *voluit*] *om.* A.

- Eph. vi. 16.
 Ezek. xlii. 5.
 Isa. li. 23.
- A.D. 1170.
 Sept. 16.
 Such a proceeding is quite unheard of.
- He suspends the archbishop and bishop.
- Is. xlvi. 8.
- Hosca iv. 6.
- S. Luke xix. 20.
- Interim⁸ Lodowicus rex Francorum, et archiepiscopi et episcopi et magnates de regno Franciæ, pro eodem
- The king and bishops of France
- “ Quod si ad excusationem tantæ prævaricationis quisquam
 “ obijciat, in aliis quoque regnis gravia plurima et enormia
 “ perpetrari, in veritate possumus respondere, quod nullum
 “ adhuc regnum in tantum divinæ legis contemptum inveni-
 “ mus corruisse, ut scriptis et juramentis episcoporum tam
 “ manifestas enormitates fecerit communiri, nisi quisquam
 “ illud impudenter alleget, quod schismatici postmodum et a
 “ fidelium communiōne præcisi inaudita et damnabili super-
 “ bia commiserunt. Unde quia, juxta verbum prophetæ, in
 “ vobis factum est perversum quid ultra omnes alias pro-
 “ vincias in usurpationibus suis, et post tam iniquas consue-
 “ tudines juramento firmatas, non adjecistis resumere scutum
 “ fidei, ut staretis pro domo Domini in die prælii; sed posu-
 “ istis corpus vestrum in terram, ut per vos fieret via trans-
 “ eunti; ne, si diutius tacuerimus, una vobiscum in die ju-
 “ dicii damnationis sententia involvamus, auctoritate sacro-
 “ sanctæ Romanæ, cui auctore Domino¹ ministramus, ecclesiæ,
 “ ab omni officio episcopalis vos suspendimus dignitatis; spe-
 “ rantes quod sub disciplina saltem et paterno verberare consti-
 “ tuti, redire tandem ad cor, et de tuenda debeatis ecclesiæ
 “ libertate satagere. Si vero nec sic zelum episcopalis officii
 “ resumpseritis, nos adhuc, auctore Domino, quod vobis
 “ imminet, faciemus. Vos videte, ne illud vobis dicatur,
 “ quod cuidam dictum per prophetam dicitur, ‘Quia tu sci-
 “ entiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris Mihi.’
 “ Nos enim quia locum² illius tenere,³ Deo prout Ipsi pla-
 “ cuit disponente, conspicimur, qui a prædicatione verbi Dei
 “ nec verberibus poterat nec vinculis coerceri, non debemus
 “ sub ambigua expectatione pacis creditam nobis divini Verbi
 “ pecuniam in sudario reponere, et alligatam eam tam diu
 “ conservare,⁴ donec paulatim lucrandi hora occurrat,⁵ et cre-
 “ ditor veniens de reddenda⁶ nos conveniat ratione.”⁷

¹ *Domino*] Deo, G.

² *locum*] Petri, ins. G.

³ *tenere*] obtinere, G.

⁴ *conservare*] servare, G.

⁵ *occurrat*] decurrat, G.

⁶ *reddenda*] acerbe, add. C.

⁷ “ Datum Ferentini, xvi. kalendas
 “ Octobris,” add. Giles.

⁸ The account of the latter days
 and martyrdom of S. Thomas, given

in the text, is taken (1) from the Chronicle ascribed to Benedict of Peterborough, through which only the compiler seems to have known the work of John of Salisbury on the same subject. (2) From the Passio Anonyma, of Giles, *S.T.C.*, ii. No. 12, which was used also, but less freely, by the author of the first-mentioned chronicle, and must as

10 CHRONICA ROGERI DE HOVEDEN.

- A.D. 1170. Cantuariensi archiepiscopo sollicitaverunt Romanum pontificem in virtute amoris, et sub impensi protestatione obsequii, ne ulterius dilationes frustratorias, quas rex Angliæ protendebat, prorogaret, sicut regnum Francorum diligebat, et honorem apostolicæ sedis. Miratus¹ etiam Anglicanæ ecclesiæ desolationem Willelmus Senonensium antistes² sedem apostolicam petiit, et a Romana ecclesia impetravit, ut rex Anglorum omni appellatione cessante subjiceretur anathemati, et regnum interdicto, nisi pax Cantuariensi ecclesiæ redderetur.
- Henry becomes more friendly towards Thomas.
- Sic denique placuit omnium dispensatori Deo, Sui Thomæ recompensare merita, et labores longos³ consummare victoriosa martyrii palma. Regis ergo sententiam mutavit in melius, et mediantibus tam domini papæ paterna exhortatione, regisque Francorum et plurium episcoporum consilio, quam etiam principum supplicii interventu, archiepiscopum recepit in gratia, et ad suam redire concessit ecclesiam.
- Benedict, i. 8. (Joh. Sarisb. S.T.C. I. 331.)
- Passio Anon. S.T.C., ii. 142. (Not in Benedict.)

*Pax facta est inter regem et beatum Thomam
Cantuariensem archiepiscopum.*

- October 12. Peace between Henry and Thomas at Mont Louis. Thomas returns to Sens.
- Facta est autem pax ista inter archiepiscopum et regem Angliæ,⁴ quarto idus Octobris, feria secunda, in Monte Laudato, qui est inter Turonim et Ambasium.
- Sicque omnibus completis, unusquisque reversus est in locum suum. Thomas vero Cantuariensis archiepiscopus reversus est ad abbatiam Sanctæ Columbæ, ubi jam fere per quatuor annos degebat. Quadam vero die, dum idem archiepiscopus ibidem in ecclesia ante quoddam altare in oratione prostratus jaceret, audivit vocem de cælo dicentem sibi, "Surge velociter et abi in sedem
- Cf. Bened. i. 8, 9.

well as that chronicle have been in the hands of Hoveden. (3) From a source not yet identified, but which probably will be when the Becket remains come to be properly manipulated. The parts of the text derived from this third source are for the present necessarily printed as original.

¹ *Miratus*] Miseratus, Ben.

² William of Champagne, successively bishop of Chartres, archbishop

of Sens, and archbishop of Rheims and cardinal.

³ *longos*] diutinos, C.

⁴ These are the words found in the text of the later MS. of the Chronicle of Benedict of Peterborough, which prove that MS. to have been written after the compilation of Hoveden was published, or else that the writer had before him the lost work from which Hoveden himself copied. See B. P., p. 9, note 2.